

VIETNAM COVID-19 GELİŞMELERİ HAKKINDA RAPOR

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan şehrinde ortaya çıkan koronavirüs salgınının Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki seyri ve ekonomiye etkisine ilişkin açık ve resmi kaynaklardan derlenen veriler aşağıda sunulmaktadır.

1- Covid-19 Salgınının Gelişimi ve Alınan Önlemler

- Vietnam'da ilk vaka 23 Ocak 2020 tarihinde görülmüştür. Testleri pozitif çıkan kişilerle yakın temasta bulunan kişiler hükümetin oluşturduğu karantina merkezlerine yerleştirilmiştir.
- 1 Şubat 2020'de Çin'den, 25 Mart 2020'de ise tüm ülkelerden gelen uluslararası uçuşlar durdurulmuştur.
- 9 Şubat 2020'de Vietnam Sağlık Bakanlığı hem Dünya Sağlık Örgütü hem de ülkedeki 700 hastane ile telekonferans yöntemiyle görüşüp bilgilendirme yapmış, ayrıca halkı bilgilendirmek üzere bir web sitesi kurmuştur.
- Ülkedeki okullar 1 Şubat'ta kapatılıp, Mayıs ayı başlarına kadar kapalı kalmıştır. 7 Eylül'de ise tüm okullarda ders başı yapılmıştır.
- 7 Mart itibariyle ülkeye gelen tüm yolcuların sağlık beyan formu doldurması zorunlu tutulmuştur.
- 10 Mart'ta Sağlık Bakanlığı NCOVI adlı bir telefon uygulaması ile halkın medikal durumlarını bildirmesini ve temaslı takip işlemlerinin kolaylaştırılmasını sağlamıştır.
- 22 Mart itibariyle ise tüm yabancı uyrukluların ülkeye girişi yasaklanmış, bazı istisnaların (diplomatik-resmi pasaport hamilleri, ulusal önemi haiz projelerde görev yapan uzmanlar/işinsanları ile yurtdışında mahsur kalmış Vietnam vatandaşları) ise ülkeye girişte 14 günlük zorunlu karantina uygulamasına tabi tutulmasını kararlaştırılmıştır. Ayrıca ülkeye girmeden en çok 3 gün önce alınmış real-time PCR yöntemiyle yapılmış testin negatif sonucunun da ülkeye girişte beyan edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.
- 30 Mart'ta ulusal salgın ilan edilmiş ve tüm ülkeyi kapsayan 2 haftalık katı bir sosyal mesafe kuralı getirilmiş, bu süre daha sonra bir hafta daha uzatılmıştır. Bu uygulama ile, gıda, sağlık ve akaryakıt istasyonu gibi hayati önemi haiz işletmeler hariç tüm işyerlerinin kapatılması sağlanmıştır. Bu sürenin bitiminden sonra da maske takma ve hijyen standartlarına uyma kuralı devam ettirilmiştir.
- 25 Temmuz'da Vietnam'ın en büyük üçüncü ve önemli turizm kenti Danang'ta yurtdışı seyahat geçmişleri bulunmayan ve virüsü nereden ve nasıl kapıldığı tespit edilemeyen ikinci dalga denebilecek vakaların belirlenmesini müteakip virüs toplum içinde tekrar hızla yayılarak 13 eyalet/şehirden 550'den fazla kişiye bulaşmıştır. Ayrıca, ilk ölümlü vaka da bu süreçte (31 Temmuz) kayda geçmiştir.
- 31 Ağustos'ta yayınlanan kararla ülkeye giriş yasağı esnetilmiş ve yabancı uzmanlar, yatırımcılar, yöneticiler ve diplomatlar, 14 günden kısa bir süre için iş gezisine gelecek olmaları halinde zorunlu karantina uygulamasından muaf tutulmuştur. Buna rağmen, mezkur şahısların tüm diğer sağlık kurallarına uyması ve 14 günden kısa bir

sürede ülkeyi terk etmesi gerekmektedir. Bu kişilerin 14 günden uzun süre ülkede kalmak istemeleri halinde ise test sonuçları negatif olduğu sürece karantinaya girme zorunluluğu kaldırılmıştır.

- 15 Eylül itibariyle Çin, Japonya, Güney Kore, Tayvan, Kamboçya ve Laos ile ticari uçuşların kademeli olarak başlaması kararı alınmıştır. Buna rağmen transit yolcular kabul edilmeyecektir. Yolcular varışta teste tabi tutulacak olup, on dört günlük karantina zorunludur. Öte yandan, geri kalan ülkelerden ticari yolcu uçuşlarına dair yasak 16 Aralık 2020'ye kadar uzatılmıştır.
- 25 Eylül'de açıklanan son rakamlara göre Vietnam'ın vaka sayısı 1.069 olup toplam vefat eden sayısı 35'tir.
- Bu raporun hazırlandığı Eylül sonu itibariyle ülkenin büyük bir kısmında kamu hizmetleri de dahil tüm sektörler normale dönmüştür.
- Tüm hudut kapıları diplomatik ve resmi amaçlı ziyaretler hariç toplu yolcu geçişlerine hala kapalıdır. 1 Nisan itibariyle karantina ve hijyen koşullarının gözetilmesi kaydıyla, karşılıklı tüm ticari faaliyetlere izin verilmektedir. THY'nin Hanoi ve HCM'ye yönelik kargo uçuşları devam etmektedir. Yabancı gemi personelinin karaya çıkmasına ve mürettebat değişimine ise izin verilmemektedir.
- Getirilen yasaklar nedeniyle bu yılın ilk sekiz ayında Vietnam'a gelen yabancıların sayısı, geçen senenin aynı dönemine kıyasla %67 oranında azalarak, yaklaşık 3,8 milyon kişi olmuştur. Bu gruptan 3,05 milyonu hava, 580 bini kara ve 140 bini de deniz yoluyla ülkeye giriş yapmıştır.

2- Hükümetin Açıkladığı Destek Paketleri

Hükümet, 279 trilyon Vietnam Dong'u (VND) (yaklaşık 12 milyar \$) değerinde, ülke GSYH'sinin %3,6'sına denk gelen bir mali destek paketi açıkladı. Alınan önlemler arasında göze çarpan başlıca vergi düzenlemeleri şu şekildedir:

- KDV ve Kurumlar Vergisi ödemelerinin ve arsa kira bedeli ödemesinin 5 ay, kişisel gelir üzerinden alınan vergilerin ise yıl sonuna kadar ötelenmesi,
- İşletme kayıt vergisinin %50 oranında azaltılması,
- Yerli üretim araçlardan alınan verginin ötelenmesi,
- Arsa kira bedelinin %15 oranında azaltılması,
- Jet yakıtından alınan çevre koruma vergisinin yıl sonuna kadar %30 indirim yapılması,
- Küçük ve orta boy işletmelerden (KOBİ) alınan kurumlar vergisinde %30 oranında indirim yapılması,
- Medikal malzemelerde bazı vergi istisnaları,
- KOBİ'lerin işletme kayıt vergisinden 3 yıl boyunca muaf tutulması,
- Sosyal güvenlik ödemelerinin faizsiz olarak bir yıl ötelenmesi,
- Firmaların gümrük ve vergi inceleme işlemlerinin hızlandırılması.

Hükümet ayrıca 1,55 milyar \$ değerinde bir nakit destek programı da açıklamıştır. Ülke nüfusunun yaklaşık %10'unun bu paketten faydalandığı hesaplanmaktadır. Ağustos sonu itibariyle bu fonun yaklaşık %44'ü ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır.

İç talebi hızlandırmak ve ekonomik büyümeye destek olmak amacıyla yaklaşık 30 milyar \$ değerindeki planlanan kamu yatırımlarının hepsini hayata geçirme kararı alınmıştır. Buna rağmen, yılın ilk 7 ayında bu hedefin ancak %36'sı hayata geçirilebilmiştir.

3- Parasal ve Makro-finansal Politikalar

13 Mayıs itibariyle Vietnam Devlet Bankası (SBV) politika faizi oranlarını iki defa düşürmüştür. Ayrıca ticari bankaların alacaklarını yeniden hesaplayarak faiz oranlarını azaltması, borçlulara kolaylık gösterilerek gerekirse ek süre verilmesi gibi talimatlar da ticari bankalara iletilmiştir.

SBV yaklaşık 13 milyar \$ değerinde düşük faizli kredi verilmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra mevcut ödemelerin ötelenmesi, faiz oranlarının azaltılması ve yeni krediler verilmesi gibi imkanlardan 950.000 müşteri faydalanmıştır.

Pandemiden zara görmüş bazı firmaların da Vietnam Sosyal Politikalar Bankasından faizsiz kredi alarak çalışamayan personellerine maaş ödeyebilmesi sağlanmıştır. Bu paketin değeri ise yaklaşık 700 milyon \$'dır.

4- Pandeminin Dış Ticarete Etkisi

Vietnam'ın dış ticareti pandemi dolayısıyla yılın ilk yarısında yavaşlama gösterse de daha sonra toparlanma görülmüştür. Aşağıda yer alan veriler Vietnam Gümrük İdaresi verilerinden derlenmiştir.

Yılın ilk 8 ayında, önceki yılın aynı dönemine göre Vietnam'ın ticaret hacmi yalnızca %0,3 düşüş göstermiş ve 336,32 milyar \$'ye ulaşabilmiştir.

İhracatta ilk 8 ayda 174,11 milyar \$ ile önceki yılın aynı dönemine göre %1,6 daha yüksek bir performans göstermiştir. Toplam ihracatın %89,7'sine tekabül eden ve 1 milyar \$ barajını aşan eşya gruplarına ait ihracat değerleri ve önceki yıla göre değişim oranları aşağıdaki gibidir:

Eşya Grubu	İhracat Değeri (milyar \$)	Önceki Yıla Göre Değişim (%)
Telefon ve Aksamları	31,5 milyar \$	%5,5 düşüş
Elektronikler, Bilgisayar ve Aksamları	27,7 milyar \$	%25,3 artış
Tekstil ve Hazır Giyim	19,2 milyar \$	%11,6 düşüş
Makine ve Aksamları	15,3 milyar \$	%34,8 artış

Ayakkabı	10,9 milyar \$	%8,6 düşüş
Ahşap ve Ahşap Ürünler	7,7 milyar \$	%15,7 artış
Otomotiv ve Yedek Parça	5,3 milyar \$	%6,8 düşüş
Deniz Ürünleri	5,2 milyar \$	%5,1 düşüş
Demir ve Çelik	3,1 milyar \$	%9,5 artış
Plastikten Mamuller	2,2 milyar\$	%0,8 artış

İthalatta ise ilk 8 ayda 162,21 milyar \$ ile önceki yılın aynı dönemine göre %2,2 düşüş göstermiştir. Toplam ithalatın %93,5'ini oluşturan sermaye malı ithalatı %1,7 düşerek 151,66 milyar \$'ye gerilemiş, tüketim ürünleri ithalatı ise %9,2 düşerek 10,55 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Eşya Grubu	İthalat Değeri (milyar \$)	Önceki Yıla Göre Değişim (%)
Elektronikler, Bilgisayar ve Aksamları	38,7 milyar \$	%15,6 artış
Makine ve Aksamları	23,0 milyar \$	%3,5 düşüş
Telefon ve Aksamları	8,7 milyar \$	%2,2 düşüş
Kumaş	7,4 milyar \$	%14,5 düşüş
Demir ve Çelik	5,4 milyar \$	%15,8 düşüş
Plastik Maddeler	5,2 milyar \$	%12,5 düşüş
Plastikten Mamuller	4,4 milyar \$	%6,3 artış
Metaller	3,7 milyar \$	%10 düşüş
Kimyevi Maddeler	3,5 milyar \$	%2,0 artış
Tekstil ve Hazır Giyim	3,3 milyar \$	%14,7 düşüş

5- Normalleşme süreci ve geleceğe dair beklentiler

Vietnam'ın GSYH'sinin bu yılki büyüme oranına ilişkin farklı kuruluşlarca yapılan tahminler %1,8 ila %3,8 arasındadır. 2021 yılı için büyüme beklentisi ise %6,3 olarak öngörülmektedir. Gerek bu veriler gerekse geçmiş yıllardaki büyüme performansına bakıldığında Vietnam'ın 2030'lu yıllarda dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olacağı tahmin edilmektedir.

Salgının Vietnam açısından ortaya çıkardığı önemli bir husus, sağlık sistemindeki eksikliklerdir. Mevcut tıbbi kapasitesi nüfus ve ekonomik verilere oranla çok geride olan Vietnam'da hükümet, yeni klinikler inşa etme, tıbbi malzeme, cihaz ve test kapasitesini artırmak için DSÖ ile işbirliği içinde ve Güney Kore ve Japonya gibi önemli ticari partnerlerinin de katkılarıyla yatırımlarını artırma kararı almıştır.

Her ne kadar salgın dönemine özgü bir nokta olmasa da Vietnam'ın mevcut durumda yaşadığı elektrik enerjisi ihtiyacına da değinilmesi gerekmektedir. Alternatif enerji kaynakları hükümet tarafından desteklense de bunların talebi karşılamada yeterli olmayacağı değerlendirilmektedir. Bu sebeplerle, ülkemizde enerji sektöründe faaliyet gösteren firmaların

Bakanlığımız ve DEİK işbirliği ile konuya ilişkin girişimlerde bulunmasının faydalı olacağı mütalaa edilmektedir.

Ayrıca Vietnam hükümetinin yabancı doğrudan yatırımın ülkeye girişini hızlandırmak için aldığı önlemler de dikkat çekicidir. Bunlardan en dikkat çekenini, ülkenin mevcut gelişme hızının gerisinde kalan ulaşım ve lojistik altyapısını hızla geliştirebilmek için kamu-özel ortaklığı modelini yasalaştırması olmuştur.

Gerek COVID-19 salgınının kontrol altına alınması, gerek AB ile imzalanan STA'nın olumlu etkisi ile Vietnam ekonomisinin pozitif bir görünüm sergilediği pek çok uluslararası platform ve kuruluş tarafından değerlendirilmektedir. Öyle ki, yakın zamanlarda yayınlanan bir Euromonitor Raporuna göre Vietnam ABD'den sonra satın alma ve birleşmelerde en çekici piyasa olarak ön plana çıkmaktadır. Yine Dünya Bankası verilerine göre Vietnam'da yerleşik yabancı sermayeli büyük firmaların yaklaşık yarısı ülke içindeki faaliyetlerini geliştirmek ve büyümek istemektedir. Bu da özellikle uluslararası sermayenin Vietnam ekonomisine ilişkin pozitif bakışını teyit eder niteliktedir.

25.09.2020